

Handledarens frågor: Att möjliggöra självständighet i ett handledningssamtal

Magnusson, J. (2021). Handledarens frågor: Att möjliggöra självständighet i ett handledningssamtal. *Högre Utbildning*, 11(1), 56-75. <https://doi.org/10.23865/hu.v11.2296>

Magnusson, J. & Zackariasson, M. (2021). Handledning i praktiken. Om studenters självständighet och akademiska litteracitet. Studentlitteratur

1) Varför
självständighet
och varför
frågor?

Varför självständighet?

Centralt begrepp

Dilemma:

Handledaren som styr – handledaren som öppnar för studentens självständighet

Självständighet

Självständighet definieras här som en form av delaktighet i handledning, t ex i form av initiativtagande, resonerande, väljande och motiverande: att styra sitt eget lärande

Hur kan då handledaren uppmuntra denna självständighet?

Varför frågor?

- Frågorna är verktyg som handledare kan använda sig av för att uppmuntra till självständighet hos studenten.
- Frågor kan uppmuntra till aktivitet, handling och delaktighet, men de kan också användas för att tysta eventuell opposition och argumentation

Studiens syfte:

Undersöka hur handledares frågor i handledarsamtal möjliggör och främjar självständighet hos studenten.

- *Vilka frågor använder handledarna som öppnar för och möjliggör självständighet och vilken självständighet leder dessa till hos studenterna?*
- *Hur ser variationen ut mellan vilka typer av frågor olika handledare ställer och mellan var i handledningsprocessen frågorna ställs?*

Material

8 handledningssamtal

4 handledare och student/studentpar

Journalistikutbildning och lärarutbildning, 2
lärosäten

Forskningsprojekt: "Independence in higher
education. A comparative study of Sweden
and Russia" (2016-2020, finansierat av
Östersjöstiftelsen, 2015/3.1.1/1423)

Utgångspunkter analys

206 Fråge-episoder

Interaktionellt och topiskt sammanhängande sekvenser (jfr Linell 2011:345) med en eller flera frågor och svar.

Funktion

Den sociala handling som utförs genom att en fråga används i interaktionen/den interaktionella, pragmatiska eller sociala användning som frågor får i interaktionen (jfr Freed 1994:642).

- 1) Vilka eventuella mönster som förekommer i relation till frågor med en viss funktion
- 2) Hur frågorna öppnar för deltagande
- 3) Vilken respons frågorna får av studenten

2) Resultat

Tre typer av frågor

- Öppnande och överlämnande frågor
- Utvecklande och fördjupande frågor
- Utmanande och problematiserande frågor

Tabell frågefunktioner

	H1-1	H1-2	H2-1	H2-2	H3-1	H3-2	H4-1	H4-2	Totalt
Totalt antal	28	23	18	14	29	14	39	41	206
Öppnande och överlämnande	4	1	2	4	3	2	11	1	28
Utvecklande och fördjupande	6	4	2	3	4	5	9	2	35
Utmanande och problematiserande	8	12	6	6	18	2	7	25	84

Öppnande och överlämnande frågor: 3 nivåer

- Frågor som fungerar som hälsningsfraser och som på ett allmänt plan överlämnar möjligheten att styra och ta över samtalet till studenterna
- Frågor som syftar till att studenten ska initiera helt egna topiker
- Frågor som syftar till att studenten ska ha möjlighet att styra själv vad som ska tas upp, men i relation till en specifik topik

Öppnande och överlämnande frågor

Läget?
Hur känns det?

- Frågor som fungerar som hälsningsfraser och som på ett allmänt plan överlämnar möjligheten att styra och ta över samtalet till studenterna
- Frågor som syftar till att studenten ska initiera helt egna topiker
- Frågor som syftar till att studenten ska ha möjlighet att styra själv vad som ska tas upp, men i relation till en specifik topik

Öppnande och öve

- Frågor som fungerar som hälsningsfrågor och överlämnar möjligheten att ställa frågor
- Frågor som syftar till att studenten ska initiera helt egna topiker
- Frågor som syftar till att studenten ska ha möjlighet att styra själv vad som ska tas upp, men i relation till en specifik topik

Vad undrar ni mest?
Berätta, vad har hänt sen sist?
Är det nånting speciellt som du hade tänkt på att du skulle vilja ta upp med mig som du skulle vilja prata med mig om?

Öppnande och öve

- Frågor som fungerar som b
överlämnar möjligheten a
- Frågor som syftar till att
- Frågor som syftar till att studenten ska ha möjlighet att styra själv vad som ska tas upp, men i relation till en specifik topik

Vad undrar ni mest?

Beakta att... sist?

Är det någonting som du har tänkt på när det gäller syfte och frågeställningar?
Vad känner du om metodavsnittet?
Var det någon speciell kommentar som du fick på seminariet som du inte hade tänkt på förut?

Exempel öppnande och överlämnade fråga

Exempel 1

01 H: jamen berätta vad har hänt sen sist du har ju fått ditt material?

02 S: ja

03 H: du har börjat bearbeta det?

04 S: ja

05 H: eh men du har inte börjat skriva så mycket än?

06 S: nej för jag vet inte om jag är på rätt spår (skratt) jamen om det

07 liksom, jag fastnar på det där tematiska på, tidigare forskning

(H2, S2)

Utvecklande och fördjupande frågor

Vad finns det för närliggande
begrepp?

Vad gav analysen?

Hur har ni tänkt kring det?

Ska du intervjua lärarna?

Exempel
utvecklande
och
fördjupande
fråga

Exempel 3

01 H: mm ja okej, fortsätta att berätta kanske?
02 S1: ja vi har börjat läsa lite bakgrund och så där
03 H: ja
04 S2: ja börjat med liksom genusteori
05 S1: och bildretorik och så där att kolla på
06 H: mm
07 S1: så den här veckan har vi lagt till att liksom läsa för att nästa
08 vecka börja utforma en, ja det blir ju som en kvantitativ
09 innehållsanalys fast med bilder
09 H: ja precis man kan ju säga att är det en eller två metoder. Det är ju
10 en kvantitativ innehållsanalys av bilder istället för text då så att
11 säga. Om man ser det som en eller två metoder kan man ju, men vad
12 har ni tänkt er för bild så att säga, ni pratade om bildretorik?
13 S2: mm
14 S1: alltså vi har bara liksom börjat röra lite på ytan på det här men
15 vi har läst hur man hur man väljer att framställa sig
16 genom och vissa klädval och hur man tittar på en bild, vilka vinklar
17 man använt och alltså hur
18 S2: kompositionen av
19 S1: ja precis hur just miljöpartiet har valt att framställa sina två
20 språkrör liksom och på vilket sätt, så det är väl lite det
21 retoriskt
22 H: så hur dom framställer sina språkrör så att säga?
23 S2: ja dels det och sen lite vilka bilder som har valts i
24 H: i tidningarna?
25 S1: ja precis
24 H: och av fotografen?
25 S3: ja jag vet inte om jag hade tänkt att, jag tänkte hur dom framställs
26 av media
27 S1: ja men jo det vi har läst nu med bildretoriken, är lika
28 mycket vad dom har valt för att jag menar fotografen kan inte välja
29 vad dom ska ha på sig till exempel
30 H: nej
31 S2: nej men jag tänkte lite mer så här, mer fotografens
32 S1: intention med bilden
33 S2: ja
(H4, S1)

Utmanande och problematiserande frågor

Vem är "man"?

Vad är det man kan läsa ut av
det?

Hur ska du mäta motivation?

Varför intervjuar du lärare och
inte elever?

Exempel utmanande och problematiserande fråga

Exempel 4

01 H: ehm sen hade jag en här tror jag vi har
02 pratat om förut frågan
03 S1: mm
04 H: om det här med utskrivna frågor eller inte
05 S1: ja
06 H: vad tycker ni att det gav nånting den analysen
07 S1: jag vet inte vad tycker du?
08 S2: alltså egentligen inte handlar ju mest om hur journalisten väljer
09 att skriva sin text om man skriver så eller inte
10 S1: mm ja jag tänker att det gav frågor eller det gav nånting, men
11 det kan också jobbas in i dom andra
12 H: vad gav det då?
13 S1: nej men det gav till exempel att se att såhär dom utskrivna
14 frågorna hos kvinnorna ofta fokuserade på jämställdhet liksom men
15 då kan man ju också skriva in det i den delen
16 H: mm mm
17 S2: i den punkten
18 S1: ja det behöver inte vara en egen separat del liksom
19 H: nej nej för jag lutar ju åt att om man skriver ut frågan eller
20 inte i löpande text
21 S2: mm
22 H: som journalist
23 S1: mm
24 H: att det är ju mest en stilfråga
25 S1: ja
26 S2: jag tycker det är en lathetsfråga
27 H: om man gör det eller inte
28 S2: (skrattar)
29 S1: (skrattar) då vet vi hur dina intervjuer kommer se ut
30 H: ja men det kan det väl vara också

(H1,S2)

Jaha?

- frekvent, men varierande
- Vad leder möjliggörandet till?
- Värdet av delaktighet

Tack för
mig!

- Zackariasson, Maria & Magnusson, Jenny (2020) "Academic literacies and international mobility. The organization and supervision of degree projects in Sweden and Russia" *Cogent Education* 7(1). doi.org/10.1080/2331186X.2020.1855770
- Magnusson, Jenny (2020) Oenighet i handledningssamtal: Att säga emot sin handledare. *Språk och stil* 30, (s. 175-204).
- Magnusson, Jenny (2020) "Jättebra, men" - Handledares beröm i handledningssamtal" *Språk och interaktion* 5 (3). (s. 45-68)
- Zackariasson, Maria (2020). "Kun kaikki ei menekään niin kuin piti. Syyllisyyden tunne ja häpeä tutkielmaohjauksessa" ("När det inte blir som man tänkt sig. Skuld och skam i uppsatshandledning.") I: Afektit ja tunteet kulttuurin tutkimuksessa (Affects and emotions in cultural research). Red. Jenni Rinne, Anna Kajander & Riina Haanpää. Ethnos-toimite: Helsingfors. (s. 275-309)
- Zackariasson, Maria (2020) "Kris i högre utbildning? Skrivande, breddad rekrytering och förmågan att navigera mellan olika epistemologiska fält". *Kulturella perspektiv* 29(1-2). (s. 39-45)
- Zackariasson, Maria (2019) "Balansen mellan att uppmuntra och ställa krav. En reflektion över studenters uppsatsskrivande i relation till stress och stöttning". *Högre Utbildning*. 9(2). Doi: <http://dx.doi.org/10.23865/hu.v9.1662> . (s. 15-24)
- Zackariasson, Maria (2019) "Encouraging student independence – perspectives on scaffolding in higher education supervision". *JAHRE Journal of Applied Research in Higher Education*. <https://doi.org/10.1108/JARHE-01-2019-0012> .
- Zackariasson, Maria. (2018) "'I feel really good now!' – Emotions and independence in undergraduate supervision" *LATISS Learning and Teaching: The International Journal of Higher Education in the Social Sciences*. 11(3) doi: 10.3167/latiss.2018.110303. (s. 1-24)
- Magnusson, Jenny & Zackariasson, Maria (2018) "Student independence in undergraduate projects: different understandings in different academic contexts". *Journal of Further and Higher Education*. DOI: 10.1080/0309877X.2018.1490949. Fulltext: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0309877X.2018.1490949>
- Magnusson, Jenny (2021) Handledarens frågor: Att möjliggöra deltagande och delaktighet i ett handledningssamtal, *Högre utbildning*
- Magnusson, Jenny (2021) Positioning oneself in relation to sources and context – enactments of independence in degree supervision, *Journal of Applied Linguistics and Professional Practice (JALPP)*
- Magnusson, J. (2016). Text i samtal: hur texter används som resurser i handledningssamtal. I: Gustafsson, A. W., Holm, L., Lundin, K., Rahm, H., Tronnier, M. (red.), *Svenskans beskrivning 34, Lund, 22–24 oktober 2014*. Lund: Lunds universitet. S. 343–355.
- Magnusson, Jenny (2015) Självständighetens praktik – Uppfattning och användning av begreppet självständighet i relation till det självständiga arbetet, . I *ASLA:s symposium, Huddinge, 8–9 maj 2014*. (pp. 91-105). Södertörns högskola/Association Suédoise de Linguistique Appliquée (ASLA).
- Magnusson, J. & Sveen, H. (2014). Handledningens effektivitet: en studie av remediering i självständiga arbeten. I: Lindström, J., Henricsaon, S., Huhtala, A., Kukkonen, P., Lehti-Eklund, H. & Lindholm, C. (red.), *Svenskans beskrivning 33*. Helsingfors: Helsingfors universitet. S. 290–299.
- Magnusson, J. & Sveen, H. (2013). Topikalitet i handledning. I: Rosén, C., Simfors, P. & Sundberg, A-K. (red.), *Rapport från ASLA:s vårsymposium Linköping, 11–12 maj, 2012*. Svenska föreningen för tillämpad språkvetenskap. S. 173–182.
- Magnusson, Jenny. & Sveen, Hanna (2012) Handledningens vad, hur och varför - interaktionella mönster med fokus på röst. *Högre Utbildning* 3(2).